

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd



Teze diplomové práce

Spolková činnost (tradice a současnost) v malých lokalitách

Tomáš Hatka

© 2016 ČZU v Praze

Souhrn

Předmětem diplomové práce je sociokulturní role spolků v malých lokalitách, kterými jsou venkovské obce a malá města. Prostřednictvím dvou vybraných zájmových činností typických pro malé lokality a organizovaných na bázi spolků/klubů – fotbalové oddíly a sbory dobrovolných hasičů, jsou zkoumány tradice ve vybraných obcích a rozsah současné spolkové činnosti. Význam je přikládán společenským vazbám působícím jak uvnitř spolků, tak mimo ně. Teoretickým východiskem je pro ně koncept Ferdinanda Tönniese „Gemeinschaft und Gesellschaft“ označující dva typy společenské vazby založené na rozlišení dvou druhů lidské vůle. Výzkum kvalitativního charakteru zaměřený na vnímání tradic, současného postavení, poslání a potřeby do budoucna s ohledem na rozvoj aktivit provedený u tří generací zástupců jednotlivých spolků ukazuje mezigenerační rozdíly ve vnímání spolkové činnosti. Prostřednictvím systematické registrace současných potřeb s ohledem na budoucí vývoj spolkové činnosti nastiňuje tato práce možnosti vzájemné spolupráce vedoucí ku prospěchu nejen samotných organizací, ale také pro lokalitu, ve které se tyto spolky nacházejí.

Klíčová slova: spolek, zájmová činnost, Gemeinschaft, Gesellschaft, organizace, fotbalový oddíl, sbor dobrovolných hasičů, tradice, rozvoj, malé lokality

Úvod

Snad každá obec v České republice má své spolky. Členy těchto organizací spojuje společný zájem opřený o společné hodnoty, jejichž prostřednictvím jsou lidé schopni koordinovat kolektivní činnost. Tato uskupení se v malých lokalitách podílejí na kulturním a společenském životě celé obce. Plní tedy pro místní občany důležitou sociokulturní roli a tvoří významný prvek pro organizaci volného času.

Východiskem a rámcem této diplomové práce je koncept F. Tönniese „Gemeinschaft und Gesellschaft“ jako označení dvou typů společenských vazeb, na základě kterých funguje pospolitost (neoficiální uskupení, společenství) a společnost (formální uskupení, organizace). Dále se práce věnuje speciálním útvarům typu spolků (spolkové činnosti).

Tyto útvary se řídí svými pravidly a stanovami. Jejich činnost je vědomě uspořádána a má rysy společnosti. Jsou tedy na rozhraní mezi „Gemeinschaft“ a „Gesellschaft“.

V současné době dochází k velké proměně venkovského prostředí a malých lokalit. Zemědělství, které bývalo hlavním zdrojem obživy na venkově, je na ústupu. Díky moderním technologiím je v zemědělství zaměstnáváno čím dál méně osob, úrodná pole se proměňují v satelitní městečka či průmyslové zóny, ze zahrad rodinných domů se stávají stavební parcely. S tím souvisí vzrůstající počet obyvatel obcí a vyšší nároky na infrastrukturu, čímž se venkov stále více přibližuje městskému prostředí. K udržování tradic a prohlubování vztahů mezi lidmi napomáhají místní spolky. Práce se zaměřuje na dvě organizace, kterým přikládá velký význam pro kulturní a společenský život v obcích. Jsou jimi fotbalové oddíly a sbory dobrovolných hasičů.

Cíl práce a metodika

Cílem této práce je prostřednictvím systematické registrace současných potřeb dospět k rozvojovým opatřením pro vybrané činnosti spolkového charakteru v malých lokalitách.

Teoretická část je zpracována na základě studia odborné literatury. Formou literární rešerše se zaměřuje na popis a vysvětlení pojmů stěžejních pro tuto práci. Pozornost je věnována také beletrii a populárním filmům, s jejichž pomocí si lidé mohou utvořit představu o sledovaných spolcích. Kapitola jim věnovaná se zaměřuje na postoje autorů k tomuto tématu a poselství, jež chtějí čtenářům a divákům prostřednictvím svého díla předat.

Empirická část práce je rozdělena na dvě kapitoly, odlišné druhem výzkumu.

V rámci první kapitoly empirické části práce byl proveden sekundární výzkum zaměřený na studium dokumentů, který slouží jako podklad pro primární výzkum. Zdroji jsou především regionální literatura a místní dokumenty v podobě kronik vybraných obcí a vybraných spolků. První kapitola empirické části práce obsahuje také geografický a demografický popis obcí, v nichž byl následně uskutečněn samotný primární výzkum.

Druhá kapitola empirické části práce je zaměřena na primární výzkum kvalitativního charakteru navazující na výsledky získané studiem dokumentů. Výzkum byl vedený

technikou rozhovorů s nízkou mírou standardizace, a to u tří generací aktérů vybraných spolkových činností.

Závěry

Spolková činnost je díky své dlouholeté tradici nedílnou součástí života v obcích. Ve sledovaných lokalitách patří i dnes mezi nejvýznamnější spolky fotbalové oddíly a sbory dobrovolných hasičů. Ze studia dokumentů bylo možné zjistit, že se tyto dva spolky kromě své hlavní činnosti dlouhodobě podílejí na kulturním a společenském životě v obcích. Tento podíl je významnější ve venkovských lokalitách, kde je celkový počet působících spolků mnohem menší než ve městech. Na venkově se také můžeme setkat s větším množstvím udržovaných tradic než ve městských lokalitách.

Fotbalové oddíly i sbory dobrovolných hasičů bojují v dnešní době s nedostatkem členů z řad dospívající mládeže. Většina sledovaných spolků se již zaměřila, nebo se hodlá zaměřit, na práci s mládeží. Konají se náborů do dětských kroužků, jsou zakládána žákovská družstva. Tyto kroky mohou do budoucna zmiňovaný problém vyřešit, neřeší však aktuální stav. Nedostatečnou členskou základnu se některé fotbalové oddíly rozhodly řešit spojením s fotbalovým klubem ze sousední obce. Vzájemná spolupráce je sice pro oba oddíly prospěšná, dochází však ke změnám společenských vazeb mezi jejich členy a vazeb mezi kluby a obcemi. Podíl těchto klubů na kulturním a společenském dění v obci je mnohem nižší než těch, ve kterých jsou členové obyvateli pouze jedné obce. Vazby zůstávají zachovány, pokud se klub rozhodne spojit s jiným sportovním spolkem v obci. Výhodou takového spojení je nejen rozšíření členské základny, ale i větší nabídka služeb pro své členy. Noví členové se však nemusejí zapojovat do hlavní činnosti spolku. Aby spolky obstály ve stále se zvětšující konkurenci, je nutný jejich neustálý rozvoj. V neustále rostoucí nabídce jiných sportů a zájmových činností by měly zlepšit svou konkurenceschopnost a držet krok s dobou. Prostřednictvím sociálních sítí mohou spolky udržovat kontakt nejen se svými členy, ale také se svým okolím. Důležitá je také aktuálnost informací na webových stránkách, kde se případní zájemci o vstup do spolku mohou dovědět vše potřebné.

Kromě větší otevřenosti a komunikaci s veřejností by se spolky měly zaměřit na zkvalitnění případně rozšíření služeb a poskytnutí svým členům patřičného zázemí. Například hráči fotbalových oddílů by po sportovním výkonu jistě uvítali možnost regenerace. Zřízení sauny se zvýhodněnou cenou vstupného pro členy spolku by mohlo přinést finance do spolkového rozpočtu. Důležitý je také vizuální stav zařízení.

Důležitost fotbalových oddílů a sborů dobrovolných hasičů pro obce spočívá nejen v udržení tradic a podpoře kulturního a společenského života. Aktivní účast v těchto spolicích nabádá ke zdravému životnímu stylu a osobnímu rozvoji místních občanů. Udržení a rozvoj spolkové činnosti by tedy měl být v obecním zájmu.

Seznam použitých zdrojů

Böttcher, Lutz. 1979. *Soziologie in Stichworten*. Kiel : Hirt, 1979. ISBN 978-3-554-80353-2.

Galla, Karel. 1939. *Dolní Roveň, Sociologický obraz české vesnice*. Praha : Spolek péče o blaho venkova, 1939.

Hudečková, Helena. 2005. Agricultural research: traditions and innovations in sociological monographic study of countryside. *Agric. Econ. - Czech*. 2005, 51.

Keller, Jan. 1996. *Sociologie byrokracie a organizace*. Praha : Sociologické nakladatelství, 1996. ISBN 80-85850-15-X.

Klofáč, Jaroslav a Tlustý, Vojtěch. 1967. *Soudobá sociologie II*. Praha : Svoboda, 1967. ISBN 25-124-67.